

Veilig ondernemen: Schakel in de preventie?

Vooraf het artikel 'Veilig ondernemen in discussie' aan de hand van C. Fijnaut¹ en de huidige belangstelling voor een vernieuwde aanpak van de 'politiële voorkoming misdrijven' waren er aanleiding toe dit editoriaal te schrijven.

Preventie willen beperken tot technopreventie, wat de veiligheidsindustrie veelal nastreeft, is inderdaad een twijfelachtige onderneming. Toch zet het voormeld artikel een te zware domper op de pogingen om vanuit de reguliere politiediensten en dit op een ruimere basis, te trachten de criminaliteitsontwikkeling te beheersen.

Nu heerst er, ook in politiekringen, nogal wat verwarring omtrent het begrip preventie. Sommigen gaan zelfs zover het uitreiken van waarschuwingen aan daders van misdrijven te beschouwen als preventie. Nochtans betreft het hier duidelijk een alternatieve vorm van repressie. Anderen maken geen onderscheid tussen administratieve politie en preventie. Vandaar de noodzaak om het begrip preventie beter te omschrijven.

Preventie dient hier geïnterpreteerd te worden in het kader van de politiele voorkoming van misdrijven. Preventie is dan een geheel van activiteiten, met enerzijds als doel de kans dat een misdrijf plaats grijpt te verlagen en anderzijds ernaar te streven dat de schade van toch gepleegde misdrijven zoveel mogelijk beperkt blijft.

Hierbij wordt dan vooral uitgegaan van de gelegenheidstheorie, waarbij geponeerd wordt dat bepaalde gelegenheden of situaties misdrijfbevorderend werken. Meer klassieke theorieën, uitgaande van het medisch en het economisch model hebben gefaald als basis voor het uitwerken van een politiele criminele politiek. Defensible space, target hardening, target removal, voorlichtings- en bewustmakingsactiviteiten, normering, ... zijn nieuwe technieken, althans voor België, van aard om een meer geïntegreerde en ruimere aanpak te bewerkstelligen.

Niet alle misdrijven zijn zomaar voor politiele preventie vatbaar. Inderdaad, het moet gaan om localiseerbare, verwachte en manipuleerbare misdrijven. Bovendien dient ook voor elke criminaliteitsvorm de wenselijkheid van een preventieve aanpak geëvalueerd te worden.

Wordt aan deze voorwaarden voldaan alvorens initiatieven inzake preventie te overwegen, dan zijn reeds een deel van de door C. Fijnaut geopperde bezwaren uit de weg geruimd.

Bovendien is het evident dat politie niet alleen aan voorkoming van misdrijven kan doen. Een interdisciplinaire en geïntegreerde aanpak is onontbeerlijk. Elk initiatief moet evenwichtig uitgebouwd worden en mag dus niet te selectief tot slechts een deel van potentiële slachtoffers gericht zijn, zoniet wordt enkel

---

1. FIJNAUT, C., Veilig ondernemen in discussie, *Algemeen Politieblad*, 1983, 523-525.

een verschuivingseffect bewerkstelligd. Het is inderdaad zo, en dit bij wijze van voorbeeld, dat overvallers niet altijd rationeel denkend te werk gaan. Toch is het evident dat zij duidelijk oog hebben voor fysische en andere weerstanden die gecreëerd worden. De belangstelling die daders steeds betonen voor bepaalde minder beschermde financiële instellingen illustreert en bevestigt deze stelling. Daarom ook is het zo belangrijk dat alle inrichtingen op een min of meer gelijkwaardige wijze beschermd worden. Het feit dat hiertoe verschillende types van beveiliging aangewend worden is hierbij van ondergeschikt belang en misschien zelfs veiligheidsbevorderend.

Ook de conclusie dat de meest gepakte daders op amateuristische wijze werken, is voor enige terughoudendheid vatbaar.

De vraag moet gesteld worden of het niet juist deze weinig professionele criminelen zijn die het gemakkelijkst door de politie gevat worden. Trouwens de ophelderingsgraad inzake hold-up stijgt nog zelden boven de 30 %, zodat het onderzoek van deze daders als representatieve steekproef voor het geheel voorzichtig moet worden geëvalueerd.

Het beperken van de opbrengst van de overvallen (vertragsmechanisme op kassa's, het frequent centraliseren van bedragen in meer beveiligde zones...) behoort ook tot de preventieve mogelijkheden en is zeker van aard de economische belangstelling voor deze criminaliteitsvorm te milderen.

Wel is het zo, zoals de auteur het stelt, dat technopreventie alleen niet het *nec plus ultra* is. Beveiligen en voorkomen is veel meer dan het plaatsen van een beter hang- en sluitwerk. Terecht wordt gesteld dat andere maatregelen, zoals het ontwikkelen van gepaste uitbetalingsmechanismen of het minder verhandelen van giraal geld, ook het risico kunnen minderen.

Mede omdat veiligheid in een democratie niet mag worden voorbehouden aan het (meest) betalende potentiële slachtoffer door het bewerkstelligen van 'privé' geleverde en dus gekochte veiligheid, moet de reguliere politie een voldoende kwantitatieve en kwalitatieve service (kunnen) leveren. De politie kan bovendien bijdragen tot het uitbouwen van een ruimere preventieve aanpak. Dagelijks bezig met het vaststellen van de criminaliteit is zij goed geplaatst om én de overheid én de bevolking te beraden en te inspireren omtrent te nemen veiligheids- en/of andere preventieve maatregelen. Alleen op deze manier kan worden vermeden dat private beveiligingsmaatschappijen een te grote plaats gaan innemen in een dan meestal fictief blijvende criminaliteitsvoorkoming.

Hopelijk zal de Minister van Binnenlandse Zaken binnenkort de sedert enige tijd door hem aangekondigde 'Hoge Raad voor voorkoming van misdrijven' installeren. Persoonlijk verwacht ik vrij veel van deze Raad als coördinerend, integrerend en raadgevend orgaan. In commissies en werkgroepen zullen dan gespecialiseerde en geïnteresseerde deskundigen samengebracht worden om het beleid inzake preventie uit te bouwen. Op basis van een betere en tot nu toe onbestaande evaluatie van de politieel geregistreerde criminaliteit moet het mogelijk zijn de voorkoming van misdrijven op een meer wetenschappelijke manier te organiseren en dit gaande van een meer strategische aanpak tot beperktere realisaties zoals het op wettelijke basis vastleggen van kwalitatieve normen inzake veiligheidsmateriaal en -installateurs.

Toch moeten inzake criminaliteitsbeheersing geen te grote wonderen verwacht worden. Inderdaad, er kan te weinig ingewerkt worden op de reële oorza-

ken van de criminaliteit die ofwel te weinig bekend zijn, ofwel niet altijd vatbaar zijn voor preventieve beïnvloeding. Trouwens, studies tonen aan dat ook de verwachtingen gesteld in de klassieke vormen van politieke preventie, meestal louter gebaseerd op aanwezigheid op terrein, alsook in reclasseringsprogramma's, te hoog waren, wat natuurlijk niet betekent dat zij van alle waarde ontdaan zijn.

Een vernieuwde techno- en sociopreventie en de uitbouw van een redelijke en gespreide politieke weerstand voor potentiële daders, bieden mogelijkheden om samen met overheid en bevolking bepaalde criminaliteitsvormen te beperken. De verschillende projecten die door rijkswacht en politie in elke provincie uitgebouwd werden (diefstallen aan de kust, vandalisme te Eeklo, agressie op de openbare weg te Brussel, fietsdiefstallen te Hasselt, ...) en de evaluatie ervan, leren dat een gerichte aanpak van als prioritair gekozen vormen van criminaliteit tot verbeterde resultaten kan en moet leiden. Toch blijft de evaluatie ervan een moeilijke opgave, mede omdat het dikwijls moeilijk is aan te tonen dat een welbepaalde aanpak determinerend is voor veranderingen in de criminaliteit.

Eigenlijk komen we dus, maar dan langs verschillende uitgangspunten en wegen, tot dezelfde conclusie als C. Fijnaut, namelijk dat vooral de reguliere politie voldoende betrokken moet worden en blijven bij criminaliteitsbeheersing en -bestrijding. Zoals hij het stelt, kunnen er maatregelen bedacht worden om een probleem, zeker als het in een bepaald gebied plots verontrustende proporties krijgt, langs diverse kanten wat in te dammen.

Tot slot meen ik dat ook de opsporing op een aanvaardbaar peil dient gehouden. Voor heel wat misdrijven is de pakkans zo klein dat er nog nauwelijks van afschrikking sprake is. En preventie én opsporing moeten dus kwalitief verbeterd worden, willen we vermijden dat (privé) veiligheid in te grote mate een kwestie van kapitaalcracht wordt.

W. Bruggeman